

Seksuele mediaconsumptie van Nederlandse, Turkse en Marokkaanse jongeren: een voorspellend model op basis van seksuele karakteristieken

Feija Doornenbal, Barbara Schouten, Hanneke de Graaf, Suzanne Meijer

Universiteit van Amsterdam, Rutgers Nisso Groep, Utrecht, Soa Aids Nederland, Utrecht

Samenvatting

Het seksueel gedrag en de houding van jongeren tegenover seks zou negatief worden beïnvloed door seksuele mediaconsumptie. Deze negatieve gevolgen zijn echter niet eenduidig aangetoond. Daarbij wordt in onderzoek vaak voorbijgegaan aan het feit dat jongeren behoefte hebben aan informatie over seksualiteit en hier zelf in de media naar op zoek gaan. In deze studie is daarom gezocht naar karakteristieken van Nederlandse, Marokkaanse en Turkse jongeren die hun seksuele mediaconsumptie voorspellen. De seksuele mediaconsumptie van autochtoon Nederlandse jongens en meisjes kan voor ongeveer 25 procent worden voorspeld door de mate waarin ze communiceren over seks, de mate van seksuele gerichtheid en de evaluatie van seksuele media-inhoud. Voor Marokkaanse jongens is geen significant voorspellend model voor hun seksuele mediaconsumptie gevonden, maar bij Marokkaanse meiden wordt 41 procent van hun seksuele mediaconsumptie voorspeld door de mate van seksuele gerichtheid. Bij Turkse jongens voorspellen ervaring met geslachtsgemeenschap, de mate van seksuele gerichtheid en de evaluatie van seksuele media-inhoud 69,7 procent van de seksuele mediaconsumptie en bij Turkse meiden wordt 90,2 procent van de seksuele mediaconsumptie voorspeld door de mate waarin ze communiceren over seks. Uit de resultaten komt dus naar voren dat er grote verschillen bestaan op het gebied van etniciteit en geslacht in het verklaren van de mate van seksuele mediaconsumptie. Zo blijkt bijvoorbeeld dat Turkse en Marokkaanse meiden in vergelijking met Nederlandse meiden weinig seksuele media-inhoud consumeren en relatief veel seksuele schaamte ervaren. Het is dan ook belangrijk dat gender en cultureel-sensitieve voorlichtingsprogramma's worden ontwikkeld.

Ouders en politici maken zich in toenemende mate zorgen over de veranderende seksuele moraal en het gedrag van jongeren. Zo beginnen jongeren van nu bijvoorbeeld iets eerder met seks dan tien jaar geleden en denken ze makkelijker over seks zonder liefde (De Graaf, Höing, Zaagsma & Vanwesenbeeck, 2007). De veranderingen in seksuele moraal en gedrag van jongeren worden vaak toegeschreven aan de media, waarin sprake is van steeds explicietere seksuele inhoud. In onderzoek is echter niet eenduidig aangetoond dat blootstelling aan dergelijke media invloed heeft op het seksuele gedrag van jonge-

ren (de Graaf, Meijer, Poelman & Vanwesenbeeck, 2005). Dit komt doordat dit onderzoek veelal cross-sectioneel van aard is; uitspraken over oorzaak en gevolg zijn hierdoor niet mogelijk. Een andere kanttekening bij het huidige onderzoek is dat slechts wordt gefocust op de effecten van seksuele mediaconsumptie en grotendeels voorbij wordt gegaan aan achterliggende oorzaken hiervan. Met andere woorden: de (seksuele) karakteristieken van jongeren, die in verband staan met het op zoek gaan naar seksuele media-inhoud, worden nauwelijks betrokken in het huidige onderzoek. Jongeren gebruiken media echter op basis van behoeften die ze willen bevredigen; ze zoeken doelgericht en actief naar informatie (de Boer & Brennecke, 2003).

Het enige Nederlandse onderzoek waarin dergelijke motieven voor seksuele mediaconsumptie van Nederlandse jongeren wel worden bestudeerd is in 2006 uitgevoerd door Hawk, Vanwesenbeeck, de Graaf en Bakker (2006). Uit dit onderzoek blijkt dat opwindingsgerichte en relatiegerichte motivatie voor seks, behoefte aan informatie, ervaring met geslachtsgemeen-

Drs. F. Doornenbal, student Communicatiewetenschappen Universiteit van Amsterdam.

Dr. B.C. Schouten, docent Communicatiewetenschappen Universiteit van Amsterdam.

Dr. H. De Graaf, onderzoeker Rutgers Nisso Groep.

Drs. M.S. Meijer, beleidsmedewerker Soa Aids Nederland.

Contact: Feija Doornenbal, Slaperdijkweg 60, 2026 BK Haarlem, Email: fdoornenbal@gmail.com

Ontvangen: 3 april 2009; Geaccepteerd: 15-5-2009.

schap en de evaluatie van seksuele media-inhoud belangrijke voorspellers zijn van seksuele mediaconsumptie door jongeren. Hun resultaten zijn in lijn met het *Media Practice Model* (Steele, 1999), dat er vanuit gaat dat mediagebruik gerelateerd is aan behoeften die jongeren willen bevredigen.

Hoewel bovenstaand onderzoek waardevolle inzichten heeft opgeleverd, is het de vraag in hoeverre de resultaten generaliseerbaar zijn naar jongeren in Nederland met een andere etnische afkomst. Men kan zich bijvoorbeeld afvragen of Nederlandse jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst dergelijke behoeften ook bevredigen met de consumptie van seksuele media-inhoud. Seksualiteit is bij islamitische jongeren immers vaak verbonden met gevoelens van schaamte, omdat zij zich vanuit hun cultuur moeten houden aan strikte gedragsregels op het gebied van seksualiteit om de familie niet ten schande te brengen. Hierdoor associëren zij seks vaker met gevoelens van schaamte, angst en schuld en zijn ze terughoudender op het gebied van seks (Vennix & Vanwesenbeeck, 2005). Mogelijk is dit van invloed op hun seksuele mediaconsumptie. Ook zijn Turkse en Marokkaanse jongeren relatief traditioneel in hun seksuele opvattingen (Meijer, 2003). Zo vinden ze bijvoorbeeld vaak dat meiden maagd moeten blijven tot het huwelijk. Uit eerder onderzoek blijkt dat negatieve seksuele attitudes (zoals seksuele schaamte) een lagere consumptie van seksuele media-inhoud voorspellen (Gerard, Kurylo & Reis, 1991).

In bovengenoemd onderzoek van Hawk et al. (2006) zijn een aantal factoren niet onderzocht die mogelijk relevant zijn voor het voorspellen van de seksuele mediaconsumptie van jongeren met Turkse en Marokkaanse afkomst, zoals religie en ouderlijke monitoring. Zowel de islam als het christendom zijn tegen seks voor het huwelijk en vrije seks. Op basis hiervan kan worden voorspeld dat de mate waarin jongeren gelovig zijn een negatief verband heeft met de consumptie van seksuele mediainhoud. Verder blijkt dat allochtone meiden sterke monitoring ervaren door hun ouders (de Graaf et al., 2005). Monitoring is de kennis die ouders hebben van het gaan en staan van hun kinderen, doordat het kind dit spontaan vertelt, ouders ernaar vragen of dit afdwingen (De Graaf, 2007). Een gevolg van monitoring is dat ouders die veel van hun kind weten sneller kunnen ingrijpen als het bijvoorbeeld gaat om seksuele mediaconsumptie. Ten slotte blijkt uit eerder onderzoek dat Marokkaanse en Turkse jongeren in vergelijking met Nederlandse jongeren minder met hun ouders en vrienden over seks praten dan Nederlandse jongeren (de Graaf et al., 2005). Mogelijk is ook de mate van communicatie over seksualiteit van invloed op de seksuele mediaconsumptie van jongeren. Naar deze factoren

wordt in dit onderzoek wel gekeken.

Aan de hand van data die zijn verzameld in het onderzoek van de Graaf, Meijer, Poelman & Vanwesenbeeck (2005) is een secundaire analyse gedaan om antwoord te vinden op de onderzoeksvraag 'welke karakteristieken voorspellen seksuele mediaconsumptie van jongeren en zijn er verschillen tussen jongeren van Nederlandse, Turkse en Marokkaanse afkomst?'. Het doel is inzicht krijgen in de manier waarop het consumeren van inhoudelijke informatie over seksualiteit bij de drie etnische groepen bevorderd kan worden. Dergelijk inzicht kan in de toekomst mogelijk het seksueel risicogedrag van jongeren verkleinen.

Opzet en methode van onderzoek

De data zijn afkomstig van het onderzoek 'Seks onder je 25ste' uitgevoerd door de Rutgers Nisso Groep en Soa Aids Nederland (de Graaf et al., 2005). Via scholen en de Gemeentelijke Basisadministraties (GBA) van verschillende gemeenten zijn respondenten op aselecte wijze benaderd. Om extra allochtone jongeren in de steekproef te krijgen, zijn extra respondenten via 'zwarte' scholen en GBA benaderd. In dit onderzoek zijn 3043 Nederlandse, 257 Turkse en 252 Marokkaanse jongeren betrokken. De respondenten in iedere groep zijn gemiddeld zeventien jaar. De respondenten hebben een elektronische vragenlijst ingevuld. Scholieren hebben de vragenlijst klassikaal ingevuld in computerlokalen. Buitenschoolse jongeren konden de enquête thuis of ergens anders invullen. Vooraf werd aangegeven dat de respondenten op ieder moment mochten stoppen. De deelnemende respondenten geworven via GBA maakten kans op een cd-bon ter waarde van 20 euro (1 op de 10) of een dvd-speler (1 op de 100).

Operationalisatie

Seksuele mediaconsumptie: vijf items meten hoe vaak de respondenten de afgelopen zes maanden iets informatiefs over seks hadden gelezen in een boek of tijdschrift, iets informatiefs over seks hadden gehoord op de radio of iets op televisie hadden gezien en internet hadden geraadpleegd voor informatie over seksualiteit. Antwoorden konden worden gegeven op een vijfpuntsschaal, lopend van 1 (nooit) tot 5 (heel vaak). Uit de betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat de schaal betrouwbaar is ($\alpha = .80$).

Ervaring met geslachtsgemeenschap: er is met 1 item gevraagd of de respondenten ervaring hebben met vaginale geslachtsgemeenschap. Antwoordmogelijkheden waren nee (0) of ja (1).

Evaluatie seksuele media-inhoud: er is met 5 items gemeten hoe de jongeren de kwaliteit van informatie over seksualiteit in verschillende media beoordelen,

gemeten op een 5-puntsschaal lopend van 1 (slecht) tot 5 (erg goed). De schaal is betrouwbaar ($\alpha = .81$).

Mate van belang geloof: is gemeten met 1 item op een schaal lopend van 1 (niet gelovig) tot 4 (geloof is heel belangrijk).

Mate van traditionele opvattingen: is gemeten met vijf items (o.a. "het is vies als twee meiden vrijen") op een driepuntsschaal van laag (0) tot 2 (hoog). De schaal is betrouwbaar ($\alpha = .69$).

Mate van seksuele gerichtheid: is gemeten met drie items (o.a. "ik denk aldoor aan seks") op een driepuntsschaal lopend van 1 (laag) tot 3 (hoog). De schaal is betrouwbaar ($\alpha = .76$).

Relatiegerichte motivatie voor seks: is aan de respondenten gevraagd welke relationele kanten van seks ze leuk vinden/liken aan de hand van vijf items (o.a. "dat je iemand leuk en aantrekkelijk vindt"). Er kon met nee (0) of ja (1) worden geantwoord. De betrouwbaarheid van de schaal is goed ($\alpha = .73$).

Opwindingsgerichte motivatie voor seks: er is gevraagd wat jongeren leuk vinden aan seks. Het is gemeten met vier items (o.a. "bevrediging van seksuele behoeften"). Antwoordmogelijkheden waren nee (0) of ja (1). De schaal is betrouwbaar ($\alpha = .79$).

Seksuele schaamte: is gemeten met vijf items (o.a. "ik vind seks eigenlijk vies) op een driepuntsschaal lopend van 1 (laag) tot 3 (hoog). De schaal is betrouwbaar ($\alpha = .83$).

Behoeftte aan informatie over seksualiteit: er is gevraagd of respondenten meer informatie over bepaalde onderwerpen rondom seksualiteit wilden hebben. Er kon met nee (0) of ja (1) worden geantwoord. De zestien items zijn tezamen betrouwbaar ($\alpha = .79$).

Mate van communicatie over seksualiteit: aan de hand van tien items (o.a. verliefdheid en voorbehoedsmiddelen) konden de respondenten aangegeven in hoeverre ze met ouders en vrienden communiceren over seks. De items zijn gemeten op een 5-puntsschaal lopend van 1 (nooit) tot 5 (heel vaak). De schaal is betrouwbaar ($\alpha = .86$).

Mate van monitoring ouders: is gemeten met zes items (o.a. "ouders weten wie mijn vrienden zijn"). Antwoordmogelijkheden waren nee (0) of ja (1). De schaal is betrouwbaar ($\alpha = .83$).

Resultaten

In Tabel 1 worden de gemiddelde scores weergegeven per etnische groep en per geslacht. Met behulp van variantie-analyse en Bonferroni post-hoc toetsen is gekeken of de gemiddelden significant tussen de groepen verschillen. Tevens wordt de correlatie van de onafhankelijke variabelen met seksuele mediaconsumptie vermeld.

Verschillen tussen Nederlandse, Turkse en Marokkaanse jongens

Nederlandse jongens consumeren meer seksuele media-inhoud ($F(1621, 2) = 5.09, p < .01$) en hebben vaker een opwindingsgerichte motivatie voor seks ($F(1565, 2) = 6.97, p < .01$) dan jongens van Marokkaanse afkomst. Ze hebben ook vaker een relatiegerichte motivatie voor seks dan Turkse en Marokkaanse jongens ($F(1565, 2) = 11.58, p < .01$). Daarnaast blijkt dat ze meer monitoring van ouders ervaren ($F(1635, 2) = 12.24, p < .01$).

Jongens van Marokkaanse en Turkse afkomst hechten meer belang aan het geloof ($F(1663, 2) = 506.75, p < .01$) en hebben sterkere traditionele opvattingen ($F(1581, 2) = 65.15, p < .01$) dan autochtoon Nederlandse jongens. Verder ervaren ze meer seksuele schaamte dan Nederlandse jongens ($F(1474, 2) = 28.10, p < .01$). Marokkaanse jongens ervaren meer seksuele schaamte dan Turkse jongens. Ook blijkt dat jongens van Marokkaanse afkomst meer behoefte aan informatie over seksualiteit hebben dan Nederlandse jongens ($F(1661, 2) = 4.88, p < .01$).

Er zijn geen significante verschillen tussen de drie etnische groepen op het gebied van ervaring met geslachtsgemeenschap, evaluatie van seksuele media-inhoud, mate van communicatie over seksualiteit en mate van seksuele gerichtheid.

Verschillen tussen Nederlandse, Turkse en Marokkaanse meiden

Nederlandse meiden hebben vaker ervaring met geslachtsgemeenschap dan meiden van Turkse en Marokkaanse afkomst ($F(1843, 2) = 67.14, p < .01$). Ze consumeren ook meer seksuele mediainhoud ($F(1854, 2) = 24.31, p < .01$), communiceren meer over seksualiteit ($F(1827, 2) = 16.51, p < .01$) en zijn sterker op seks gericht ($F(1697, 2) = 15.35, p < .01$). Verder blijken Nederlandse meiden vaker een opwindingsgerichte ($F(1774, 2) = 54.07, p < .01$) en relatiegerichte ($F(1774, 2) = 11.05, p < .01$) motivatie voor seks te hebben. Meiden van Marokkaanse en Turkse afkomst hechten meer belang aan het geloof ($F(1886, 2) = 498.5, p < .01$), hebben sterkere traditionele opvattingen ($F(1819, 2) = 239.81, p < .01$) en ervaren meer seksuele schaamte ($F(1655, 2) = 69.81, p < .01$) dan autochtoon Nederlandse meiden. Er zijn geen significante verschillen op het gebied van informatiebehoefte, ouderlijke monitoring en evaluatie van seksuele mediainhoud tussen de drie etnische groepen. De karakteristieken van Marokkaanse en Turkse meiden verschillen op alle vlakken niet significant van elkaar.

Tabel 1 *Overzicht van gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties tussen onafhankelijke variabelen en seksuele mediaconsumptie naar etniciteit en geslacht.*

Variabelen	Etniciteit								
	Nederlands			Marokkaans			Turks		
	M	SD	r	M	SD	r	M	SD	r
Seksuele mediaconsumptie **	2.53	.83		2.24	.85		2.23	.85	
Jongens	2.62	.89		2.37	.98		2.45	.91	
Meiden	2.45	.77		2.16	.76		2.05	.76	
Ervaring met seksuele gemeenschap** in %	.51	.50	.26**	.26	.44	.21**	.39	.49	.18**
Jongens	.48	.50	.22**	.49	.50	.12	.55	.50	.11
Meiden	.53	.50	.31**	.12	.32	.24**	.24	.43	.11
Evaluatie seksuele media-inhoud	3.31	.90	.39**	3.35	.96	.34*	3.39	1.03	.59**
Jongens	3.24	.93	.42**	3.37	1.18	.59*	3.50	1.03	.56**
Meiden	3.43	.83	.37**	3.35	.86	.23	3.20	1.05	.61*
Belang geloof**	1.71	.93	-.03	3.70	.76	-.06	3.60	.76	-.09
Jongens	1.64	.86	-.01	3.64	.82	-.17	3.58	.76	-.14
Meiden	1.77	.98	-.04	3.75	.72	.05	3.60	.77	-.04
Mate van traditionele opvattingen **	.37	.61	-.16**	1.18	.78	-.12	1.09	.77	-.17**
Jongens	.38	.59	-.16**	.95	.73	-.07	.88	.73	-.05
Meiden	.37	.62	-.20**	1.32	.78	-.11	1.28	.76	-.19*
Seksuele gerichtheid*	1.78	.75	.34**	1.65	.76	.36**	1.62	.72	.22**
Jongens	1.92	.76	.32**	2.05	.82	.29**	1.94	.86	.05
Meiden	1.64	.72	.34**	1.40	.60	.38**	1.34	.69	.24*
Relatiegerichte motivatie voor seks**	.91	.29	.15**	.81	.39	.18**	.81	.39	.16*
Jongens	.89	.32	.14**	.77	.43	.13	.76	.43	.23*
Meiden	.93	.25	.19**	.84	.37	.25**	.85	.36	.14
Opwindingsgerichte motivatie voor seks**	.82	.39	.28**	.57	.50	.33**	.62	.49	.31**
Jongens	.88	.33	.21**	.76	.43	.21	.81	.40	.08
Meiden	.76	.43	.33**	.46	.50	.39**	.46	.50	.38**
Seksuele schaamte**	1.16	.42	-.19**	1.58	.76	-.27**	1.41	.68	-.09
Jongens	1.13	.39	-.11**	1.46	.72	-.17	1.27	.56	-.04
Meiden	1.18	.45	-.25**	1.66	.78	-.33**	1.55	.76	-.06
Informatiebehoefte* *	.74	.44	.10**	.81	.39	.23**	.80	.40	.09
Jongens	.72	.45	.15**	.85	.36	.29**	.79	.41	-.04
Meiden	.76	.43	.05*	.79	.41	.20*	.81	.40	.25**
Communicatie over seks**	2.56	.72	.32**	2.34	.69	.36**	2.49	.72	.39**
Jongens	2.42	.67	.33**	2.31	.68	.41**	2.50	.73	.36**
Meiden	2.68	.74	.37**	2.36	.70	.33**	2.48	.72	.44**
Monitoring**	.76	.43	-.02	.67	.47	-.10	.67	.47	-.029
Jongens	.74	.44	-.03	.58	.50	-.08	.57	.50	-.04
Meiden	.77	.42	-.01	.72	.45	-.09	.75	.44	.02

* $p < .05$; ** $p < .01$

Voorspellen van seksuele mediaconsumptie aan de hand van (seksuele) karakteristieken

Op basis van de correlatieanalyses zijn de sterkst correlerende variabelen bloksgewijs in de regressieanalyse toegevoegd (zie Tabel 2 en 3). In het model van de jongens zijn eerst de vier motivatievariabelen (de mate van communicatie over seksualiteit, ervaring met geslachtsgemeenschap, de mate van seksuele gerichtheid en opwindingsgerichte motivatie voor seks) en in de 2^e stap de evaluatie van seksuele media-inhoud aan de regressievergelijking toegevoegd. Bij het model van de meiden zijn eerst de mate van communicatie over seksualiteit en de mate van seksuele gerichtheid toegevoegd en vervolgens de evaluatie van seksuele media-inhoud. Gezien de lage correlaties met seksuele mediaconsumptie zijn geloof, de mate van traditionele opvattingen, relatiegerichte motivatie voor seks, seksuele schaamte, de behoefte aan informatie over seksualiteit en monitoring ouders in deze analyses buiten beschouwing gelaten ($r < .19$).

Nederlandse, Marokkaanse en Turkse jongens

De seksuele mediaconsumptie van autochtoon Nederlandse jongens kan voor 24,5% worden voorspeld door de evaluatie van seksuele media-inhoud, de mate van communicatie over seksualiteit en de mate van seksuele gerichtheid. De evaluatie van seksuele media-inhoud heeft het sterkste verband met de mate waarin Nederlandse jongens seksuele media consumeren, de behoefte aan informatie over seks het minst sterke. Alle voorspellers zijn positief, dit betekent dat wanneer jongeren bijvoorbeeld in hogere mate op seks zijn gericht zij meer seksuele media-inhoud consumeren.

69,7% van de seksuele mediaconsumptie bij Turkse jongens kan worden voorspeld door de ervaring met geslachtsgemeenschap, de evaluatie van seksuele media-inhoud en de mate van seksuele gerichtheid. Wan-

neer Turkse jongeren ervaring hebben met geslachtsgemeenschap neemt de seksuele mediaconsumptie af en bij positieve evaluatie van seksuele media en hoge mate van seksuele gerichtheid neemt de seksuele mediaconsumptie toe. De evaluatie van seksuele media-inhoud verklaart de meeste variantie in de mate van seksuele mediaconsumptie, de mate van seksuele gerichtheid het minst.

Voor Marokkaanse jongens is geen significant voorspellend model gevonden. De afzonderlijke voorspellers blijken tevens niet significant te zijn. Toch blijkt dat de mate van communicatie over seksualiteit en opwindingsgerichte motivatie voor seks sterk positief gecorreleerd zijn aan hun seksuele mediaconsumptie. De mate van seksuele gerichtheid hangt negatief samen met hun consumptie van seksuele media-inhoud. Bij sterke seksuele gerichtheid consumeren zij minder seksuele media-inhoud en andersom.

Nederlandse, Marokkaanse en Turkse meiden

25,1% van de seksuele mediaconsumptie bij Nederlandse meiden kan worden verklaard door de mate van communicatie over seksualiteit, de evaluatie van seksuele media-inhoud en de mate van seksuele gerichtheid. De mate waarin ze communiceren over seks is de sterkste voorspeller en de mate van seksuele gerichtheid het minst sterk. De voorspellers zijn allemaal positief, dit betekent dat wanneer Nederlandse meiden bijvoorbeeld meer over seks praten ze ook meer seksuele media consumeren.

Bij Marokkaanse meiden wordt 41% van hun seksuele mediaconsumptie voorspeld door de mate van seksuele gerichtheid. Wanneer ze sterker op seks zijn gericht neemt de consumptie van seksuele media-inhoud toe.

De seksuele mediaconsumptie van Turkse meiden wordt voor 90,2 procent verklaard door de mate waarin

Tabel 2 Hiërarchische regressie-analyse seksuele mediaconsumptie jongens voorspellen aan de hand van seksuele karakteristieken.

	Etniciteit								
	Nederlands			Marokkaans			Turks		
	B	β	R^2	B	β	R^2	B	β	R^2
Model 1			.131 **			.491			.397
Communicatie over seks	.274	.225**		.759	.549		-.168	-.133	
Ervaring geslachtsgemeenschap	.112	.062		-.281	-.156		-1.150	-.581	
Seksuele gerichtheid	.191	.154**		-.335	-.297		.363	.292	
Opwindingsgerichte motivatie	.515	.130**		.841	.429		1.298	.518	
Model 2			.245**			.511			.697**
Communicatie over seks	.171	.140**		.664	.480		-.504	-.397	
Ervaring geslachtsgemeenschap	.132	.072		-.189	-.105		-1.266	-.640**	
Seksuele gerichtheid	.158	.127**		-.406	-.359		.577	.464 *	
Opwindingsgerichte motivatie	.200	.051		.860	.439		.912	.364	
Evaluatie seksuele media-inhoud	.346	.360**		.150	.157		.589	.610**	1

* Significant bij $p < .05$; ** Significant bij $p < .01$

ze communiceren over seksualiteit. Dit betekent dat de consumptie van seksuele mediainhoud toeneemt wanneer ze vaak over seks praten met vrienden en familie.

Conclusie en discussie

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat seksuele mediaconsumptie voor een aanzienlijk deel kan worden verklaard door een aantal karakteristieken van jongeren, die per etnische groep en gender verschillen. We moeten hierbij aantekenen, dat sommige vastgestelde verbanden zowel gevolg als oorzaak kunnen zijn van seksuele mediaconsumptie en dat de feitelijke richting van het verband in dit soort onderzoek niet kan worden vastgesteld. In vervolgonderzoek zou gezocht moeten worden naar overige voorspellers, die mogelijk in verband staan met de seksuele mediaconsumptie van jongeren. Verder is longitudinaal of experimenteel onderzoek gewenst om de richting van de in dit artikel beschreven verbanden te achterhalen. Daarnaast is het aan te bevelen om bij de operationalisatie van seksuele mediaconsumptie in het vervolg ook het consumeren van porno te verwerken. Hierdoor kan breder inzicht worden gekregen in hoe jongeren seksueel getinte media gebruiken.

De mate waarin jongeren communiceren over seksualiteit is een positieve voorspeller van seksuele mediaconsumptie bij Nederlandse jongens en Turkse en Nederlandse meiden. Wanneer ze vaker met vrienden en familie over seks praten, nemen ze meer informatie over seksualiteit uit de media tot zich en andersom. De media blijft, naast directe communicatie met familie en vrienden, dus een belangrijke rol vervullen in de informatievoorziening. Door middel van de media is het mogelijk om veilig en schaamteloos informatie in te winnen over seksualiteit, iets wat bij vrienden en familie moeilijker is. Daarnaast is het goed dat beide vormen van informatievoorziening elkaar stimuleren en mogelijk aanvullen.

De mate van seksuele gerichtheid is tevens een positieve voorspeller van seksuele mediaconsumptie. Bij toenemende interesse en behoefte aan seksualiteit wor-

den de media vaker geraadpleegd voor informatie over seksualiteit. Dit resultaat sluit aan bij de theorie van het *Media Practice Model* (Steele, 1999). Mediaselectie en mediagebruik worden volgens dit model bepaald door de identiteit van jongeren, een onderdeel hiervan zijn de mate van seksuele gerichtheid en seksuele schaamte. De mate van seksuele gerichtheid heeft een positief verband met de mate van seksuele mediaconsumptie terwijl seksuele schaamte een negatief verband heeft. Bij Turkse meiden en Marokkaanse jongens is seksuele gerichtheid geen significante voorspeller, nader onderzoek naar mogelijke verklaringen hiernaar is wenselijk.

De evaluatie van de seksuele media-inhoud voorspelt tevens de mate van seksuele mediaconsumptie bij jongeren. Wanneer zij dergelijke media positieve evalueren, neemt de seksuele mediaconsumptie toe. Dit verband is niet gevonden bij Marokkaanse jongens en meiden en Turkse meiden. Mogelijk vinden zij de kwaliteit van de informatiebron minder belangrijk dan het vervullen van hun seksuele informatiebehoefte. Vervolgonderzoek zou moeten aantonen of Marokkaanse jongens en Turkse meiden inderdaad minder kritische mediaconsumenten zijn dan Nederlandse jongeren en Turkse jongens.

Ervaring met geslachtsgemeenschap is bij Turkse jongens een negatieve voorspeller van seksuele mediaconsumptie. Bij ervaring met geslachtsgemeenschap wordt minder seksuele mediainhoud geconsumeerd. Nader onderzoek naar de achterliggende redenen hiervoor is gewenst.

Er zijn ook verschillen in de daadwerkelijke seksuele mediaconsumptie op het gebied van etniciteit en gender. Uit de resultaten blijkt dat Turkse en Marokkaanse jongeren minder seksuele mediainhoud consumeren, maar dit staat niet in verband met het belang dat jongeren aan hun geloof hechten. Verder blijkt dat meiden minder seksuele informatie nuttigen dan jongens, mogelijk komt dit doordat zij meer seksuele schaamte ervaren. Aanvullend onderzoek naar achterl-

Tabel 3 Hiërarchische regressie-analyse seksuele mediaconsumptie meiden voorspellen aan de hand van seksuele karakteristieken

	Etniciteit								
	Nederlands		Marokkaans			Turks			
	B	β	R^2	B	β	R^2	B	β	R^2
Model 1	.195**			.359**			.871**		
Communicatie over seks	.368	.347**		.033	.024		.887	.870**	
Seksuele gerichtheid	.205	.193**		.722	.597**		.393	.174	
Model 2	.251**			.410**			.902*		
Communicatie over seks	.308	.290**		.073	.053		.718	.704**	
Seksuele gerichtheid	.175	.164**		.790	.652**		.506	.225	
Evaluatie seksuele mediainhoud	.242	.247**		.256	.235		.258	.236	

* Significant bij $p < .05$; ** Significant bij $p < .01$

iggende redenen hiervoor is gewenst.

Opmerkelijk is dat autochtoon Nederlandse jongeren een hogere mate van monitoring ervaren dan jongeren van Marokkaanse en Turkse afkomst. Er is echter geen verband gevonden tussen mate van monitoring van ouders en seksuele mediaconsumptie. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat monitoring in deze studie niet specifiek op seksualiteit is geoperationaliseerd. Het is ook mogelijk dat ouders toleranter zijn geworden op het gebied van seksualiteit. Welk van de twee mogelijke verklaringen meer geldig is zou verder moeten worden onderzocht.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat de eigen identiteit en behoeften voor een belangrijk deel ten grondslag liggen aan de consumptie van seksuele media-inhoud. Het is daarom belangrijk dat voorlichtingsmateriaal wordt toegespitst op allochtone en autochtone Nederlanders. Vooral bij meiden van Marokkaanse en Turkse afkomst moet rekening worden gehouden met specifieke culturele aspecten. Zij consumeren weinig seksuele media-inhoud doordat zij relatief veel seksuele schaamte ervaren; hier moet zorgvuldig mee worden omgegaan. Jongeren consumeren seksuele media-inhoud vanuit de behoefte aan opwindend en de behoefte aan informatie over seksualiteit. De mate van seksuele gerichtheid is ook een identiteitskenmerk dat verband houdt met de seksuele mediaconsumptie van jongeren. Bij het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal kan hierop worden ingespeeld. Voor beleidsmakers en ouders is het belangrijk om te weten dat het weinig zin heeft om strenge maatregelen te treffen op het gebied van seksuele media-inhoud. Jongeren hebben behoefte aan seksuele media-inhoud en zullen deze blijven consumeren. Het is beter om seksualiteit bespreekbaar te maken en van jongeren kritische mediaconsumenten te maken dan seksuele media te censureren of te verbieden.

Literatuurlijst

- Brown, J.D., & Newcomer, S.F. (1991). Television viewing and adolescents' sexual behaviour. *Journal of Homosexuality, 21*, 77-91.
- Brown, J.D., Steele, J.R., & Walsh-Childers, K. (Eds.). (2002). *Sexual teens, sexual media: Investigating media's influence on adolescent sexuality*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Collins, R., Elliott, M., Berry, S., Kanouse, D., Kunkel, D., Hunter, S., & Miu, A. (2004). Watching sex on television predicts adolescents initiation of sexual behaviour. *Pediatrics, 114*, 280-289.
- de Boer, C., & Brennecke, S. (2003). *Media en publiek: theorieën over media-impact*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- de Graaf, H. (2007). *De rol van ouders in de seksuele ontwikkeling: een literatuurstudie*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.
- de Graaf, H., Höing, M., Zaagsma, M., & Vanwesenbeeck, I. (2007). *Tienerseks: vormen van instrumentele seks onder tieners*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.
- de Graaf, H., Meijer, S., Poelman, J., Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25ste*. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005. Delft: Eburon.
- Gerrard, M., Kurylo, M., & Reis, T.J. (1991). Self-esteem, erotophobia, and retention of contraceptive and AIDS information in the classroom. *Journal of Applied Social Psychology, 21*, 368-379.
- Gerrard, M., & Reis, T.J. (1989). Retention of contraceptive and AIDS information in the classroom. *Journal of Sex Research, 26*, 315-323.
- Hawk, S.T., Vanwesenbeeck, I., de Graaf, H., & Bakker, F. (2006). Adolescents' contact with sexuality in mainstream media: a selection-based perspective. *Journal of Sex Research, 43*, 352-363.
- Meier, A.M. (2003). Adolescents' transition to first intercourse, religiosity, and attitudes about sex. *Social Forces, 81*, 1031-1052.
- Steele, J.R. (1999). Teenage sexuality and media practice: Factoring in the influences of family, friends, and school. *Journal of Sex Research, 36*, 331-341
- Vennix, P., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seksualiteit en relaties van Turkse en Marokkaanse Nederlanders*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.

Summary

Predicting sexual media consumption by sexual characteristics of Dutch, Moroccan and Turkish youth

It is suggested that sexual media has negative effects on adolescents' sexual behaviour and attitudes. However, most research does not focus on the sexual characteristics of adolescents that may lead them to seek out sexual media, such as wanting information about sexual topics or pleasure-seeking motives. To fill this gap, this study aims to examine which sexual characteristics of Dutch, Moroccan and Turkish adolescents predict their contact with sexual content in the media. The sexual media consumption of Dutch boys and girls is for about 25% predicted by their evaluation of sexual information in the media, the amount of communication about sexuality and their sexual preoccupation. No predictive model could be found for Moroccan boys, but sexual media consumption of Moroccan girls is significantly predicted by their sexual preoccupation. Among Turkish boys, 69,7 percent of sexual media consumption is predicted by their sexual experience, sexual preoccupation and the evaluation of sexual information in the media. 90,2 percent of the sexual media consumption of Turkish girls is predicted by the amount of communication about sexuality. The results of this study suggest that there are a number of noteworthy differences between gender and ethnicity. For example, Turkish and Moroccan girls consume less sexual media in comparison with Dutch girls and they experience more sexual embarrassment. Therefore, it is essential to develop culturally appropriate sex education programs.